

EUROPOS LAISVĖS ATĖMIMO ĮSTAIGOS: VIDAUS TEISINĖS NAUJIENOS

2022 M. BALANDIS

*Teisės praktikams visoje Europoje gali būti sudėtinga sekti nacionalinę teismų praktiką, įstatymų ir vykdomosios valdžios pakeitimus laisvės atėmimo vietų klausimais. Šiame informaciniame biuletenyje "The European Prison Litigation Network" nariai ir partneriai visoje Europoje kiekvienos Europos šalies teisininkus ir pilietinės visuomenės organizacijas siekia informuoti apie svarbiausius teisinius pokyčius laisvės atėmimo vietų klausimais. Tikimės, kad tai leis jums geriau nustatyti tendencijas Europoje ir panaudoti jas savo teisinėje praktikoje. Naujienlaiškis apima 14 Europos Sąjungos valstybių narių, taip pat **Moldovą, Ukrainą ir Sakartvelą.***

Laukiame jūsų atsiliepimų ir nuomonės, kaip užtikrinti kuo didesnę šio naujienlaiškio naudą.

TEISINIŲ NAUJIENŲ LAISVĖS ATĖMIMO ĮSTAIGŲ KLAUSIMAIS APŽVALGA

2022 m. BALANDIS-LIEPA

ŽALOS ATLYGINIMO BŪDAI ■ Neįprastas atvejis **Belgijoje**, kai nedalyvaujant advokatui neteisėtai apklaustam laisvės atėmimo vietoje laikomam asmeniui kaip kompensacija buvo įteiktas braškių pyragas. [Iliustruoja esamų kompensacinių teisių gynimo priemonių šalyje trūkumus.](#) **Bulgarijoje** teismas neturtinės žalos atlyginimą kalinamajam, kuris buvo laikomas „nežmoniškomis ir žeminančiomis“ sąlygomis (perpildymas, prasta higiena, netinkamas apšvietimas, nepakankama medicininė priežiūra ir kt.), apskaičiavo [remdamasis lėšų neturintiems asmenims suteiktos socialinės paramos dydžiu.](#)

COVID-19 ■ **Sakartvele** įdiegta bausmės sumažinimo sistema, kompensuojant kalinamiesiems už apribojimus, taikomus kalėjime COVID-19 pandemijos metu. **Vengrijoje** laisvės atėmimo įstaigose vėl galimi pasimatymai, tačiau jie vyksta neleidžiant jokio fizinio kontakto. **Portugalijoje** teismas [nusprendė, kad COVID-19 pandemijos kontekste įvestos laikinosios priemonės taikomos tik laisvės atėmimo bausmėms](#), o ne bausmėms taikant namų areštą.

SUĖMIMO/KALINIMO SĄLYGOS ■ **Vengrijoje** teismas nenustatė pagrindinių teisių pažeidimo tuo atveju, kai kalinamasis 32 kartus buvo vežamas iš vienos laisvės atėmimo įstaigos į kitą prastomis sąlygomis (nebuvo tualetų, surakintas antrankiais, neprisisegęs saugos diržo), atveju. Be to, **Vengrijoje** teismas nusprendė, kad verčiant nerūkantį kalinamąjį

laukti kieme kartu su rūkančiais kalinamaisiais dėl nepakankamo kalėjimo prižiūrėtojų skaičiaus buvo pažeista jo teisė į gyvybę ir sveikatą. **Graikijoje** naujais teisės aktais iš dalies keičiamos kalinių perkėlimo į negriežto režimo „žemės ūkio laisvės atėmimo vietas“ (kalinamųjų stovyklas) sąlygos, jas supaprastinant ir padidinant nusikalstamų veikų, dėl kurių ši priemonė netaikoma, skaičių. **Belgijoje** Kalėjimų administracijos generalinis direktorius paskelbė uždariantis vieną iš dviejų šalies „pusiaukelės namų“ (mažų laisvės atėmimo įstaigų) po to, kai pasitraukė juos eksploatuoti turėjusi privati įmonė. Be to, **Belgijoje** teisingumo ministras paskelbė apie būsimą laisvės atėmimo įstaigų atidarymą trumpoms laisvės atėmimo bausmėms atlikti.

ŠVIETIMAS ■ Sakartvele pagal naują Teisingumo ministerijos ir Švietimo ministerijos memorandumą kaliniai turi galimybę studijuoti universitete naudodamiesi elektroninio mokymosi sistema. **Portugalijos** teisingumo ministerija neseniai paskelbė planuojanti [iki 2022 m. pabaigos švietimo ir mokymo kursus organizuoti 35 % kalinių](#).

MAISTAS ■ Austrijos teismas patikslino [kalinamųjų aprūpinimo maistu taisykles](#). **Ukrainoje** neseniai buvo priimtas [įstatymas dėl tvarkos, kurios reikia laikytis priverstinio maitinimo atveju](#).

ŽODŽIO LAISVĖ ■ Vokietijos Federalinis Konstitucinis Teismas nusprendė, kad laisvės atėmimo įstaigos administracija, atmesdama žurnalisto prašymą duoti interviu, pažeidė kalinamojo teisę į saviraiškos laisvę.

SVEIKATA ■ Bulgarijoje dviejose atskirose bylose teismai skyrė kompensaciją [kalinamajam, kuris laisvės atėmimo įstaigoje susirgo tuberkulioze](#), ir [kaliniui, kuris reguliariai negavo insulino ir nebuvo išsiųstas pasitikrinti](#) išorinėse medicinos įstaigose. **Belgijos** kalėjimų generalinis direktorius paskelbė apie visų kalinamųjų aprūpinimą nemokamais higieniniais įklotais. **Portugalijos** įkalinimo įstaigoje įvyko [pirmoji telekonsultacija su ligoninės skyriumi](#). **Ispanijoje** [teismai](#) pirmą kartą [priėmė sprendimą byloje dėl eutanazijos laisvės atėmimo vietų įstaigose](#).

INFORMACINĖS TECHNOLOGIJOS ■ Ispanijoje vyriausybė priėmė Karališkąjį dekretą, nustatantį informacinių technologijų naudojimo laisvės atėmimo įstaigose reguliavimo sistemą.

TEISINĖ APSAUGA IR ATSTOVAVIMAS ■ Bulgarijos teismas [atmetė Nacionalinio teisinės pagalbos biuro skundą, kuriame buvo ginčijamas kalinio atstovavimo išlaidų priteisimas advokatui](#). **Ukrainoje** teisės aktų pakeitimais Tarptautiniame baudžiamajame teisme kaltinamiesiems atstovaujantiems asmenims sudaryta galimybė kaltinamuosius lankyti ir teikti teises konsultacijas. **Vokietijoje** Federalinis Konstitucinis Teismas nusprendė, kad teismui skubiai neišnagrinėjus kalinamojo prašymo, pažeista jo konstitucinė teisė į veiksmingą teisių gynimo priemonę.

LGBTIQ ■ Portugalijos reintegracijos ir kalėjimų tarnybų generalinis direktoratas priėmė [naujas taisykles, kuriomis įkalinimo įstaigose siekiama apsaugoti translyčių asmenų teises](#).

LAISVĖS ATĖMIMO IKI GYVOS GALVOS BAUSMĖS ■ Lenkijoje, be kitų siūlomų pataisų, Teisingumo ministerija už tam tikrus nusikaltimus nori įvesti laisvės atėmimą iki gyvos galbos be lygtinio paleidimo galimybės.

STEBĖSENA ■ Vengrijos Nacionalinio prevencinio mechanizmui dėl nepakankamo savarankiškumo [Pasaulio Nacionalinių žmogaus teisių institucijų aljansas \(GANHRI\) skyrė žemesnį įvertinimą](#). **Belgijoje** kalėjimo administracija paskelbė vidinę atmintinę, reikalaujama laisvės atėmimo įstaigų direktorių sistemingai pranešti apie rimtus incidentus stebėjimo komisijoms. **Prancūzijoje** Tulūzos advokatūros pirmininkas lankėsi vietos kalėjime ir įvertino, kaip vyriausybė vykdo prieš kelis mėnesius priimtą teismo nutartį dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo.

PREVENCINIS SULAIKYMAS ■ Lenkijos vyriausybė paskelbė keletą įstatymo pataisų dėl prevencinio sulaikymo centrų, kuriuose laikomi laisvės atėmimo bausmę atlikę galimai pavojingi asmenys su psichikos sutrikimais.

PENITENCINE (BAUSMIŲ VYKDYMO) TEISĖ ■ Prancūzijoje [įsigaliojo Bausmių vykdymo kodeksas, kuriame įtvirtintos visos su laisvės atėmimo įstaigomis susijusios teisinės nuostatos](#).

LAISVĖS ATĖMIMO VIETŲ PERSONALAS ■ Austrijos laisvės atėmimo įstaigos pareigūnai išsiuntė oficialų laišką šios įstaigos direktoriui, teigdami, kad jie „prarado objekto kontrolę“ ir išvardindami daugybę rimtų valdymo problemų.

LAISVĖS ATĖMIMO VIETŲ STATISTIKA ■ Lietuvos vyriausybė [pritarė naujos laisvės atėmimo įstaigos](#), pirmosios nuo nepriklausomybės atkūrimo, statybai, siekiant padidinti asmeninę erdvę vienam kalinamajam. **Portugalijos** teisingumo ministras [paskelbė apie vietų 600 naujų kalinių sukūrimą](#). Remiantis nauja vyriausybės paskelbta statistika, **Vengrijoje** 2020–2021 m. vykdant ikiteisminį tyrimą suimtų asmenų skaičius išaugo 25 proc. **Moldovos** vyriausybės pateikti duomenys rodo, kad [daugiau nei pusė laisvės atėmimo vietų tebėra perpildytos](#). Be to, **Moldovoje** Teisingumo ministerijos įsakymu [buvo padidintas oficialus laisvės atėmimo įstaigų vietų skaičius, todėl sumažėjo vienam kalinamajam tenkanti asmeninė erdvė](#). Galiausiai, naujausia statistika rodo, kad **Moldovoje valdžios institucijos ribotai pasinaudojo 2021 m. priimtu amnestijos įstatymu** siekiant sumažinti kalėjimų perpildymą.

LAISVĖS ATĖMIMO VIETOS KARO METU ■ Remiantis daugybe žiniasklaidos ir nevyriausybinių organizacijų pranešimų, **Rusijos** privati karinė įmonė „Wagner“ [nuteistuosius iš daugelio Rusijos pataisos kolonijų aktyviai verbuoja dalyvauti Rusijos karinėse operacijose Ukrainoje](#). **Ukrainoje** [naujas įstatymas reglamentuoja nuteistųjų ir karo belaisvių paleidimą būsimiems mainams](#).

PRIVATUS IR ŠEIMOS GYVENIMAS ■ Vengrijos Aukščiausiasis Teismas nusprendė, kad kalinamoio laikymas daugiau nei 200 km atstumu nuo jo artimųjų nepažeidžia jo teisių. Eilė Lietuvos bausmių vykdymo kodekso pataisų padidina kalinamiesiems leistinių apsilankymų ir skambučių skaičių (be to, atlikta reikšmingų pakeitimų darbo, kalinimo režimų ir elektroninio stebėjimo srityse). **Austrijos** teismas atmetė kalinamojo, kuris prašė leidimo įsigyti nešiojamąjį kompiuterį už laisvės atėmimo vietoje uždirbtus pinigus, prašymą, nusprendęs, kad nurodytas šio pirkimo tikslas („išsilavinimas“) yra „nekonkretus“. **Vokietijoje** Federalinis Konstitucinis Teismas nusprendė, kad laisvės atėmimo įstaigos administracija pažeidė kalinamojo teisę į privatų gyvenimą, kai kalinamajam buvo atliktas atsitiktinis šlapimo patikrinimas, kuris vyko dalyvaujant laisvės atėmimo įstaigos darbuotojams. **Lenkijos** Konstitucinis Teismas nusprendė, kad įstatymas, draudžiantis suimtojo šeimos nariui pateikti skundą dėl prokuroro atsisakymo leisti suimtajam susisiekti su šeimos nariu telefonu, nepažeidė konstitucijos. [ESTT](#)

[pateiktame prašyme priimti prejudicinį sprendimą Italijos](#) Aukščiausiasis Teismas klausė, ar motinos, gyvenančios su nepilnamečiais vaikais, perdavimas atitinka Europos žmogaus teisių įstatymus.

RELIGIJA ■ **Austrijos** parlamentas priėmė [rezoliuciją, kuria padidinamos lėšos sielovadai ir religinėms paslaugoms laisvės atėmimo vietose](#).

SAUGUMAS ■ **Vokietijos** Šiaurės Reino-Vestfalijos žemėje naujasis Kalėjimų įstatymas sustiprina kalėjimų sistemos saugumą (ir leidžia labiau nukrypti nuo vienutės principo). **Ispanijoje** bausmių vykdymo administracijos generalinio sekretoriato priimtoje naujoje instrukcijoje [išvardytos naujos laisvės atėmimo vietų zonos, kuriose turėtų būti įrengtos vaizdo stebėjimo kameros, ir nustatytos teisės peržiūrėti vaizdo įrašus sąlygos](#).

BAUSMIŲ TAIKYMO KOREGAVIMAS ■ **Belgijoje** įsigaliojo reforma, suteikianti bausmių vykdymo teismams jurisdikciją spręsti dėl bausmės patikslinimo visų kategorijų nuteistiesiems. Be to, **Belgijos** naujame [įstatyme numatyta galimybė nuteistuosius paleisti anksčiau laiko, likus šešioms mėnesiams iki bausmės vykdymo pabaigos](#). **Ispanijos** nacionalinis teismas (*Audiencia Nacional*) nusprendė, kad svarstant trumpalaikių atostogų iš laisvės atėmimo vietos suteikimą už teroristines veikas nuteistiems kaliniams, [teigiami gero elgesio ir reintegracijos rodikliai yra svarbesni nei reikalavimas aiškiai paprašyti nukentėjusiųjų atleidimo](#). **Italijoje** teismas nusprendė, kad už korupciją sunkinančiomis aplinkybėmis nuteistas valstybės tarnautojas, kurio bendradarbiavimą su teisingumo sistema teisėjas pripažino nusikaltimo atsakomybę lengvinančia aplinkybe, iš karto po teismo gali prašyti kitokios bausmės nei įkalinimas neperduodant bylos *Magistratura di sorveglianza* (nuteistųjų priežiūros skyriui). **Čekijos** Konstitucinis Teismas priminė, kad iš jokios nuteistųjų kategorijos neturėtų būti atimta iš lygtinio paleidimo galimybė, ir nurodė kriterijus, kuriais turėtų vadovautis bendrosios kompetencijos teismai, antrą kartą svarstydami lygtinio paleidimo galimybę tos pačios laisvės atėmimo bausmės atveju.

PERDAVIMAS ■ **Bulgarijos** teismas nusprendė, kad [kalėjimo administracijos sprendimas perkelti kalinamąjį dėl jo elgesio buvo savavališkas ir neteisėtas](#). Lenkijos Aukščiausiasis Teismas nusprendė, kad [nuteistas Lenkijos pilietis, turintis dvigubą pilietybę, gali būti perkeltas į kitą valstybę atlikti laisvės atėmimo bausmę](#).

DARBAS ■ **Austrijos** teismas nusprendė, kad nuteistasis, kuris negalėjo dirbti dėl drausminės nuobaudos, negali gauti kompensacijos. **Prancūzijoje** laisvės atėmimo vietose dirbantys nuteistieji dabar įdarbinami pagal „laisvės atėmimo vietos įstaigos sudarytą darbo sutartį“. **Bulgarijos** Aukščiausiasis administracinis teismas nusprendė, kad [laisvės atėmimo vietos direktoriaus sprendimas nušalinti nuteistąjį nuo darbo turėtų būti peržiūrėtas teismine tvarka](#).

VISĄ LEIDINĮ GALITE RASTI MŪSŲ SVETAINĖJE>>

Ypač dėkojame mūsų [nariams ir asocijuotiems partneriams](#),

kartu rengusiems šį informacinį biuletinį!

**EUROPEAN
PRISON
LITIGATION
NETWORK**

www.prisonlitigation.org

21ter rue Voltaire

75011 Paris

France

contact@prisonlitigation.org

Šis informacinis biuletenis finansuojamas Europos Sąjungos ir „Robert Carr Fund“. Jame skelbiama tik autorių nuomonė, kuri nebūtinai atspindi Europos Sąjungos, Europos Komisijos ar „Robert Carr Fund“ nuomonę. Nei Europos Sąjunga, Europos Komisija, nei „Robert Carr Fund“ neatsako už išsakytą nuomonę.

